

Három Zakeus-apokrif

(ad Lk 19,1-9)

Zakeus bibliai története szerencsésen végződik: Zakeus megtért, elhatározta, hogy vagyona felét a szegényeknek adja, és bőségesen kártalanít mindenkit, akit becsapott.

Zakeus élete ezzel nem ért véget. De hogyan zajlott tovább? Az evangélium nem mond erről semmit. Szabadon kigondolhatunk néhány apokrifet.

Az elszürkült Zakeus

Feltételezzük először azt, hogy Zakeus valóban mindent megtett, amit elhatározott. Az alacsony, „kicsi ember” naggyá lett a saját és felebarátai szemében is. Az új élet sok örömet és megelégedést hozott számára: az effajta találkozást Jézussal nem lehet egykönnyen elfelejteni. Jézus őt nem szólította föl követésére, mint kollégáját, Mátét. Zakeus nem lett vándorló apostol, nem írt evangéliumot, továbbra is a foglalkozásában tevékenykedett, és azon fáradozott, hogy tisztességesen gyakorolja azt. Lehet-e Jézus tanítványának nevezni ezt a megtérő bűnöst, vagy csupán a rokonszenvezők egyike maradt, aki gyakran és hálásan gondolt vissza jötevéjére, és megvédte őt, amikor a szomszédai róla kezdtek beszélni?

Ámde nehéz tartósan megélni a régen történetekre való emlékezésből. Így aztán idővel Zakeus lelkesedését is belepte a hétköznapi por. Nem mintha elpártolt volna Jézustól, csak már nem gondolt rá olyan gyakran. Különbözik nem maga a Mester mondta-e, hogy „minden napnak elég a maga baja”? Egy napon Jerikóba is eljutott a hír Jézus peréről és kivégzéséről. Szorongás és szomorúság fogta el Zakeust. Megrendült és összezavarodott. És amikor meghallotta a Jézus üres sírjáról, valamint az arról keringő híreszteléseket, hogy állítólag megjelen a tanítványainak, akkor zavarodottsága még nagyobb lett. Egyik este ismét fölmászott fügefájának koronájába, hogy ott rendezze kusza gondolatait és érzéseit.

És a nyári estéken újból és újból visszatért oda, mígnem ez a családjának és ismerőseinek is föltűnt. „Jézust várja”, mondták nem minden ironia nélkül. Valóban így volt-e? Nem tudjuk, mi játszódott le a fejében és a szívében. Csak annyi

biztos, hogy Jézus nem bukkant fel többé a Jerikó és Jeruzsálem közti úton.

*

Talán egész civilizációnk bizonyos fokig hasonló helyzetben található. Egykor erre járt Jézus, és nevéükön szólított minket. De hát ez régen volt. Működésének egyes jelei még láthatók, másokat belepte a feledés pora. Mindazonáltal még mindig van néhány Zakeus-ember, olyanok, akik magányosan ülnek rejtett megfigyelőhelyükön, és akiknek viselkedését senki nem érti. Megtörténik-e ismét, hogy valaki „a nevükön” szólítja őket? Lehetséges-e ismét életet lehelni a megfáradt hitbe – az egyes emberek hitébe, és közösségeink meg társadalmaink szellemi légkörébe is?

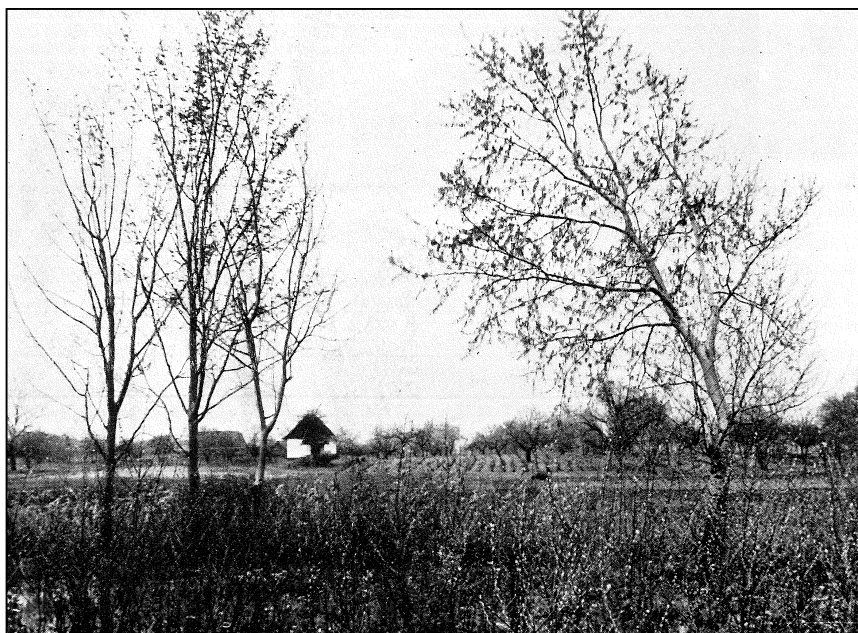
*

Egyesek görcsös kísérletet tesznek arra, hogy egy hátraszaltóval *visszatérjenek saját gyerekkoruk hitéhez* és annak egyszerű igazságaihoz, vagy az egyház gyerekkoráról alkotott elképzeléseikhez. De az ember nem léphet be ismét az idő áramlásában már elfolyt vízbe. A múlt megidézésének játéka – legyen az a saját múltunk vagy az egyház múltja – nem fogja visszahozni mindazt, ami elmúlt, és nem lesz képes feltámasztani a múlt látszólag rendíthetetlen bizonyosságait, csupán az illúziók iszapját fogja fölka-
varni, és tragikomikus karikatúrákat

fog előidézni. Ám még ha sikerülne is előhozni azt a múltat, ez csak sokkoló csalódást eredményezne, ugyanis a korábbi századok sem voltak mentesek a feszültségektől, csak a mi romantikus álmodozásunk rekesztette ki a múlt sok árnyékát, konfliktusát és problémáját, és teremtette meg „a hit aranykorának” kitalációját. A hit effajta „aranykora” nyilván sosem létezett – minden napnak és minden kornak megvan a maga gondjai, problémái és árnyékai.

Mások azokban az *aktivitásokban* keresnek kivezető utat hitük fáradtságából, amelyeket különböző „új vallási mozgalmak” kínálnak fel nekik, különösképpen olyanok, amelyek azon fáradoznak, hogy érzelmek fölkeltésével és tömeggyűlések szuggesztív erejével megsogják túl az értelem kérdéseit. De nem jut eszükbe, hogy az egyik-másik stadionban lezajló hatásos csodák és gyógyulások feltűnő hasonlóságot mutatnak azokkal a kísértésekkel, amelyekkel a Sátán a pusztában tévútra akarta vezetni Jézust, és amelyekre ő határozottan nemet mondott. Nem vár-e hasonló csalódás és fájdalmas kijózanodás rájuk, mint azokra, akik drogok élvezetével akarnak megszökni problémáik elől?

Ismét mások arra töreksenek, hogy általa újítsák meg hitük tisztaságát és bensőségességét, hogy saját problémáikat és *kétségeiket kivetítik*

másokra – és képesek ily módon elvetni, elítélni és gyökerestül kitépni őket. A múlt és a jelen sok kéretlen, az „eretnekek” ellen szenvedélyesen harcoló inkvizitora azok soraiból verbuválódik, akiknek nem volt erejük ahhoz, hogy bevallják maguknak, és elviseljék saját kételeyeiket, és „a kivétítés mechanizmusával” próbálnak megszabadulni azoktól. Milyen jó, hogy „a hit ellenségei elleni harcnak” sosincs vége – mert ha ezeknek az embereknek sikerülne minden ellenséget kiirtani, és egyedül ők maradnának meg, akkor háborgatnák csak igazán őket a saját démonaik, visszatérnének a házukba, és „végső állapotuk rosszabb lenne az előzőknél” (Mt 12,45).

*

Ma sokan fáradoznak azon, hogy hitük gyengeségéért áthárítsák a felelősséget az egyházra (azaz a hierarchiára, az intézményre), és az intézményi szerkezetek elkeseredett kritikusaivá vagy görcsös reformátoraivá válnak, vagy kivonulnak az egyházból. Nem becsülöm le az egyházat, mégis az a benyomásom, hogy kritikusai, illetve éppoly felindult védelmezői és apológiai nagyon hasonlítanak egymásra, nevezetesen abban, hogy kissé túlbecsülik az egyház jelentőségét, főképpen annak látható, intézményi oldalát. Ha valaki „befáradt az egyházba”, amit jól meg tudok érteni, akkor ebből feltétlenül „a hit fáradságának” kell kifejlődni?

A szent Zakeus

Történetének ebben az apokrif változatában Zakeus mindent teljesít, amit megígért Jézusnak, és még sok más jót is tesz. Magas korban hal meg, években gazdagon, körülvéve családjának szeretetétől, valamint Jerikóban és a tágabb környéken élő honfitársai hálájától. Jézus szava, hogy Ábrahám e fiának üdvösségben lesz része, beteljesült. Ábrahám kebelén nyugszik, és jól lehet komoly bürokratikus akadályok miatt (ti. nincs megkeresztelve) az illetékes vatikáni kongregáció nem avathatta szentté, Jézus nemcsak nem tagadja meg tőle a fénykoszorút, hanem egyenesen különleges feladattal is megbizta az ég és a föld közötti kommunikáció területén: Szent Zakeus az örökké keresők védőszentjévé válik, mindazok védőszentjévé, akik „valamit keresnek tekintetükkel”. Megbízata meglepő módon nem arra irányul, hogy megtérésre indítsa őket (egyes szentek ezt könnyedén végbeviszik),

hanem arra, hogy a türelmükön örködjék a hit előszobájában. Istennek ugyanis az egyházi tereken kívül is szüksége van a maga embe-reire, ezek meg is vannak neki a keresés egymásba fonódó labirintusaiban, ahová a „vallásosak” sosem tévednek, vagy egyáltalán nem merészkednek be – mert Isten gyermekeinek pont ott van szükségük valakire, aki védelmezi őket, aki egy-két jó szót szól az érdekükben. Az ilyen kívülállók között is létezik sok olyan, akire érvényes Jézus szava: *Nem vagy messze az Isten országától.*

*

Ki közvetítse nekik ezt az ígéretet, ha nem mi? De ez hogyan történhet meg úgy, hogy számukra valóban örömhír legyen? Milyen legyen Jézus üzenete, hogy a szó neviükön szólítsa őket, és amikor a mi szánkából hallják, ne rettenjenek meg, ne bátortalanodjanak el, és ne szakadjanak még távolabbra? Mit kell tenni ahhoz, hogy ezt a szót valóban testvéri, szabadságukat tiszteletben tartó meghívásként fogják fel, ne pedig rámenős térítési kísérletnek, fölényeskedő bekebelezéseként azoknak, akik nem akarnak a mieink lenni? Mit kell tenni annak érdekében, hogy ne csak tapintatról és „lelkipásztori körütekintésről” tegyünk biznyságot, hanem arról a szeretetről is, amely megengedi, hogy a másik másmilyen legyen, másmilyen voltát tiszteletben tartja, nem akar kiegyenlíteni minden különbséget, és nem akarja közvetlenül a sajátjává tenni a tőle idegent?

Miután elolvasta *Gabriel Marcel* egyik szövegét, az író *François Mauriac* ezt írta a filozófusnak: „Gyermekem, Ön miért nem egy közülünk már régóta?” *Marcel* Isten hívását látta ebben, megtért és megkeresztelkedett.

Ezt C. S. Lewis Csürcsavar levelei című, zseniális könyvéből tudom, amelyet kötelező olvasmánnyá tenné minden megtérő számára [*magyarul a Harmat Kiadó jelentette meg – A ford.*]. Egy fiatal, tapasztalatlan ördög, aki azt a megbízást kapta, hogy ismételtén kísértésbe vigyen egy fiatal, megtérőben lévő értelmiségit, a sikereivel dicsekszik – de rögtön kemény elutasításban részesül tapasztalt bácsikájától, a pokol idős tanácsosától. A fiatal ördög ujjong, mivel védenca éppen egy ateista filozófus könyvében mélyed el. Az öreg ördög kétségbe esik: „Ezt nem engedheted meg neki! Aki valóban elkezd gondolkodni, az ezáltal máris az ellenség

(nevezetesen Isten) kezébe esik. A mi területünk az egyszerű jelszavak birodalma, például: „Ez nem tudományos! Ez elavult!” Az öreg tanácsos azt is veszélyesnek tartja, ha az emberek valódi fájdalmat vagy igazi örömet éreznek, például ha élveznek egy békés őszi sétát egy öreg malom környékén, mert az ilyesmi is közelebb viheti őket az ellenséghez „ott fönn”. „Ott lenn” akkor örülnek, ha igazi öröm vagy valódi fájdalom helyett az ember bánatot, zavarodottságot, világfájdalmat, önsajnálatot ápol magában – vagy az „össztársadalmi rossz hangulat” értelmében vett „bamba hangulatot”. Mert éppen ez az ideális melegágy, amelyben az ördögök sugalmazásai gyökeret vernek, és nőnek, mint a gomba eső után.

Mikor és hogyan mondhatjuk el a „távol állóknak”, hogy tulajdonképpen „közel” vannak – anélkül, hogy ezzel elriasztanánk őket? Bár csak Szent Zakeus elkérné számunkra az ehhez szükséges bölcseséget!

Az örök Zakeus

Most azt feltételezzük, hogy a mi kedves Zakeusunk idővel nemcsak kissé megfeledezett Jézussal való találkozásáról, hanem elég hamar és elég alaposan el is tűnt az emlékezetéből Jézus, mielőtt megtette volna, amit megígért, vagyis hogy fölkeresi az általa becsapottakat, és mindent kárpótól számukra. Meglehetősen hamar túlságosan radikálisnak tartja, amit annak idején kijelentett Jézus és a szomszédok előtt – mondván, akkoriban alighanem kissé kapkodva cselekedett, ilyesmi mégsem történhet meg! És ily módon Zakeus fokozatosan visszatér régi életmódjához.

Csak élete vége felé – *rós hasana*, az újév ünnepe és *jóm kippur*, a kiengesztelődés ünnepe közötti bűnbánati napokban emlékezik vissza akkori fogadalmaira. De ez már oly régóta történt, hogy gyakorlatilag immár lehetetlen pótolni a mulasztásokat. Tehát térdre veti magát az Úr előtt, és kéri, rója ki rá a megfelelő vezeklést.

Isten irgalmas – és Zakeus végtére is Ábrahám fia. Megkapja hát a maga büntetését: amint Ahasvérusnak állandóan bolyongania kell a világban, Zakeus is évszázadokra szóló megbízatást kap: Városról városra kell járnia, rejtkehelyről rejtkehelyre, és mindenütt bizonyos távolságból, figyelmesen kell követnie, ami ott történik, és pontosan oda kell figyelnie arra, ami ott el-

hangzik – és csak abban a pillanatban lesz része a megváltásban, amikor ismét képes lesz biztonsággal kihallani a sok hang közül Jézus hangját.

*

Mi mindent nem kellett szegény Zakeusnak meghallania az évszázadok során! Mennyi hamis próféta vonult föl, közülük hányan esküdtek nagy és szent dolgokra egyenesen Jézus nevében, hányan beszéltek olyan meggyőzően, hogy a kicsi ember már csaknem ki akart hajolni pillanatnyi fügefája koronájából, de rögtön ezután – amikor már le akart szállni a fáról – valami megragadta kinyújtott karját, és valami odasúgta neki: „Ez még nem Ő! Ez még nem Jézus hangja a maga teljességében és tisztaságában, amint akkoriban, Jerikóban hallottam! Tovább kell várnom!” És így hallgatózik, és vár, és várakozik, és egyre tovább hallgatózik.

Vajon mit hall a mi korunkban?

*

Róma egyik kollégiumában, a seminaristák és papok közösségében élt egy igen öreg, rosszul halló és szinte vak pap. A legtöbb időt a kápolnában töltötte, mélyen magába merülve – sosem lehetett tudni, hogy ez mély meditáció volt-e, vagy könnyű álmom. Időről időre – többnyire a legváratlanabb pillanatban – megtörte hallgatását, olyan megnyilatkozással, amelyről megint vitázni lehetett, vajon egy prófétai lélek

többértelmű orákuluma-e, vagy inkább a szenilitás egyértelmű jele. Egy alkalommal, amikor a kápolnai misén azt az evangéliumi szakaszt olvasták föl, amely Jézusnak azzal a kérdésével ér véget, hogy „Amikor újból eljön az Emberfia, talál-e hitet a földön?”, hátulról, az aggastyán meditatív monológjának mélyéből felhangzott: „Aligha, aligha!”

Miközben a seminaristák alig tudták elfojtani nevetésüket, nekem egy sor szomorú kérdés jutott eszembe: Mi lenne, ha Jézus az idők végén az egyházat megtalálná a földön, de hitet nem találna? Ha megtalálná a vallást – a maga jelenlegi, gazdagon kommentált globális virágzásában –, de azt, amit keres, a hitet nem? Ha rátalálna a spiritualitás vonzó iskoláinak százaira, de arra nem, ami valóban a lényeg, azaz a hitre?

Ma talán a vezeklő Zakeus is átmegeg a egyház, a vallás, a spiritualitás terein –, és egyikben sem képes meghallani Jézus hangját, abban a tisztaságában, amelyre most oly jól emlékszik...

*

Talál-e majd Jézus hitet a földön? Legalább egy „kicsi” hitet, ha már a „nagyot” nem?

Az utolsó ítéletről szóló elbeszélésében Jézus biztosít minket arról, hogy Isten elfogadja azt a „bennfoglalt”, „anonim” hitet, amelyet már tartalmaznak az *irgalmasság cselekedetei*, a szenvedőknek és a rászorulóknak tett szolgálatok – azoknak a hitet, akik Jakab apostollal szólva képesek lesznek „felmutatni hitüket tetteik alapján” (Jak 2,18). Jézus ábrázolásából kitűnik, hogy ott lesznek az üdvözülők között azok, akik az ilyen tetteket nem az ő kedvéért vitték vége, akiknek egyáltalán nem voltak „vallási” mozgatórugóik – csak egyszerűen megtették azokat, mivel szenvedőkről volt szó. Nem ismerték fel a szenvedőkben Jézust, valószínűleg egyáltalán nem is hallottak róla, vagy nem úgy, hogy kifejezetten csatlakozhattak volna Jézus

híveinek látható földi családjához –, és ezért meglepetten fogják kérdezni: „Uram, mikor láttunk téged?”

Léteznek-e még más formái is a „bennfoglalt”, „anonim” hitnek, amely ugyanígy feljogosítja majd a belőle élőket arra, hogy végül Jézus jobbára üljenek? Vajon az, aki nagy dolgokat tesz kicsiben, és kis dolgokban mutatja meg az erejét, valamiképpen jelen van-e azoknak az embereknek a hitében, akiknek a hitvallása csak a keresésben áll, az igazságra és az élet értelmére irányuló, csillapítatlan éhségben, és a véget érni nem akaró kérdésekben? A Zakeus-emberek hitében, akik még megmaradnak rejtekükben, és csak észrevétlen módon figyelnek onnan? Az olyan hitben, amely csupán a kimondatlan vágyakozásban létezik? Abban a hitben, amelyben több a remegés, mint a szilárdság, mindig több a kérdés, mint a válasz, több a kétség, mint a bizonyosság? S abban a hitben, amely már fáradt ugyan, de még mindig úton van – még akkor is, ha a cél beláthatatlanul távol van?

*

Szeretethimnuszában Pál azt írja: a szeretet elnéző, türelmes (1Kor 13,4). Igen, a hit is, ha az valóban hit, türelmes. Mi több: *a hit türelem*. Ahogyan a szeretet a mások iránti türelemben mutatkozik meg, és bizonyítja erejét meg valódiságát, úgy a hit is valamiféle türelemben, az élet minden nehézségével, keménységével és sokértelműségével szembeni türelemben van jelen (jól lehet rejtetten, bennfoglalt, anonim módon), és ott, a türelemben – talán pontosan ott – mutatja ki erejét és valódiságát.

Igen, a hit valódisága talán inkább bizonyosodik be a türelemben, mint a hit tudatos „tartalmában” – abban, amit és ahogyan a hit mondani képes a „tárgyáról”. „A türelem mindent elér”, hitte és tanította a nagy és bölcs egyháztanító, Avilai Szent Teréz. „Türelemmel [állhatatossággal] mentitek meg a lelketeket”, mondja az Írás (Lk 21,19). Manapság szívesen tekintik a hitet döntésnek, Jézus melletti kifejezett döntésnek; mindenesetre nem kizárólag döntésre van szükség, hanem kitartásra és türelemre is mindabban, ami utána következik...

Tomáš Halík

Forrás: Tomáš Halík, *Geduld mit Gott*, 143-147, 229-231, 241-246 (kivonatolva ismertetés)

A sikertelen Zakeus

Zakeus, ígéretéhez híven, elkezdte visszaadni a jogtalanul beszédett sok adót.

Leggazdagabb ügyfelénél kezdte, sok pénzzel a tarisznyájában. Amint belépett a házba, a gazda visszahőkölt:

– Már megint itt vagy, Zakeus? Erre az évre már beszédted az adót!

– Nem beszédni jöttem, hanem visszaadni!

– Visszaadni?? Megörültél? Ilyet még nem hallottam.

– De bizony! Ezentúl csak anynyit szedek, amennyi jár.

– Akkor nem leszel sokáig adószedő! Majd kineveznek helyetted egy megfelelőbbet.

– Na, barátom, fogd, ez visszajár neked.

– Csak ennyi? Azt hittem, visszszakapom az egészemet. Ettől nem foglak nagyra becsülni. Tűnj el!

A többiek ugyanígy reagáltak. Azt a boldogító érzést, amit Jézus szavára érzett, s aminek reményében ígerte, hogy visszaadja a többletadót, nem kapta meg. Az emberek nem voltak hálásak, nem néztek rá más szemmel: ugyanúgy gyűlölet és megvetés sugárzott a tekintetükből.

Másodjára a szegényekkel próbálkozott. Nekik adta a becstelelenül szerzett pénzt. Ezek mohón, egymást taposva kaptak a pénz után, majd kinevették Zakeust, mintha bolond lenne. Hálás tekintet egyiktől sem jött.

Harmadszorra a Templomnak ajánlott fel nagyobb összeget. A főpap megnyugtatta, hogy itt van a legjobb helyen a pénz, majd Zake-

us füle hallatára hívatta az építést, hogy folytatható a főpapi palota építése, megvan hozzá a fedezet.

Zakeus ekkor rádöbbsent, hogy a túl sok pénz nagyobb gond, mint a túl kevés. Az emberek meg hálátlanok, pénzért nem fognak szeretetet adni. Ezt csak Jézustól kapta, de ő elment. Most két lehetőség közül választhat: Vagy elköltözik távoli vidékre, ahol nem ismerik, de kinézete vagy a pénze alapján ott sem fogják szeretni – vagy folytatja az adószedést itt ugyanúgy, mint eddig. Nem fogják sem jobban, sem kevésbé utálni, s legalább megmarad a biztos állása. Jézust pedig mint szép emléket dédelgeti éjjeli álmaiban.

Karlócai Miklós

Az emberré vált Zakeus

(Lukács 19,1-10)

A történetnek többféle cím is adható: *Hogyan nőheti ki magát az ember?*, vagy: *A vámszedő révbe ért!*, de talán a legmegfelelőbb ez lehetne: *A kicsi ember nagy napja*, az a nap, amelyen gyökeresen megváltozott Zakeus élete.

Mi jellemezte őt ezt megelőzően? A „bank jegyében” született, ruháit pénzeszsákból varratta, a vendéglőben pedig szüszermék helyett pénzürméket rendelt. Mindennapjait az ad-vesz, pontosabban az *elad-elvesz* elv és gyakorlat határozta meg, mégpedig úgy, hogy eladta lelkét a pénzistennek, és elvett mindenkitől mindent, amit csak lehetett. Kizárólag a saját zsebére dolgozott. Sokáig a pénzvilág gögös Góliátjának szerepében tetszelgett, ám szűkebb és tágabb környezetének egyre erősödő véleménye, miszerint ő egy közveszélyes, népnyzó, erkölcsilelki törpe, lassanként önvizsgálatra készítette, és annak belátására, hogy pénzimádata nem őt, hanem csak sötét árnyékát tette naggyá.

És ekkor, határozott kiütökérése és őszinte megváltozni akará-

sa közben értesül Jézus érkezéséről. Úgy érzi, látnia kell, beszélnie kell vele, a már oly sok emberen segítő Mesterrel, aki bizonyára most rajta is megkönyörül. A sokaság ugyan akadályozza Zakeust szándékában, de ő nem adja fel, s jobb híján felmászik egy fának a tetejére, amely alkalmas hely számára arra is, hogy még egyszer felmérje múltjának eseményeit, azok várható következményeivel együtt. A fa teteje így egyrészt arra utal, hogy szakmájában – nem válogatva az eszközökben – hamar feljutott a csúcra, „fővámpír” lett, másrészt érzékelteti azt is, hogy e magas lóról rövid időn belül nagyot eshet, mert valójában maga alatt vágja a fát.

A nagy zuhanástól Jézus menti meg, amikor leszólitja a magasból, és magához hívja: „Szállj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom!” Zakeus emberré válása tényleg az e fáról való lejutással kezdődik. Az a fa fásult életének, a „régie emberének” akasztófájává válik. Ott lóg a pénzhaszában elvesztett régi énje,

lent pedig, Jézus társaságában már formálódik az új, Ábrahám fia. Neo-Zakeus elkönnyvelheti élete legjelentősebb keresetét, az Istenre találást. Most lép át az elad-elvesz világából, amely az elvész-be visz, a *megad-megoszt* birodalmába, amely a megmaradást, az örök megtartatást biztosítja. Feladva korábbi „meggyőződését”, megadja magát Jézusnak, befogadja őt; jelentős felárral megadja tartozásait azoknak, akiket megrövidített, azaz jóváteszi elkövetett vétkeit, és megosztja javait a rászorulókkal; ajándékozóná változik, mert immár Isten ajándékának tekinti életét és mindazt, amije van.

„Ma lett üdvössége ennek a háznak.” Jézusi házszentelő Zakeuséknál. Mit láthat a betérő egy ilyen „üdvházban”? Háromajtós reménységet, a falon lelki tükröt és az istenképesség legszebb pillanatait bekeretezve, továbbá a szeretet lángjától izzó családi tűzhezlyet, égre nyíló ablakokat, angyali álmok melegágyait, és a kertben a Lélek gyümölcsseit termő fákat.

Sági Endre